

РЕЦЕНЗИЯ

от доц. д-р Галя Крумова Цолова, дм

Национален център по обществено здраве и анализи, София

Член на научно жури, съгласно заповед №РД- 170/08.04.2022 г. на директора на
НЦОЗА, София

Относно: Конкурс за заемане на академичната длъжност „доцент“ в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“ по професионално направление 7.1. „Медицина“ по научната специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“ за нуждите на отдел „Анализ на здравни политики и акредитационни процедури“ към дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите“ (ДВ, бр. 14 от 18.02.2022 г.).

Обявеният конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“, за нуждите на отдел „Анализ на здравни политики и акредитационни процедури“ към дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите“ е за две места. В конкурса участват двама кандидати, единият от които е **Милена Красимирова Ангелова-Владимирова, дм.**

Рецензиията е изготовена съгласно изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България и Правилника за условията и реда за придобиване на научни степени и заемане на академични длъжности в Националния център по обществено здраве и анализи (НЦОЗА).

Общо представяне на процедурата и кандидата

Във връзка с процедурата са представени комплект материали на електронен носител, който включва изискваните документи, както следва: европейски формат на автобиография; заверено от нотариус копие на диплома за образователна и научна степен „доктор“ по научната специалност; заверено копие на придобита специалност по „Икономика на здравеопазването“; медицинско свидетелство; свидетелство за съдимост; копие на трудова книжка; удостоверение от месторабота (НЦОЗА); участия в научни проекти; копие на сертификати за членство в научни организации; автореферат; резюмета на научните трудове извън представените за придобиване на ОНС „доктор“; участия в научни форуми; хабилитационна разширена справка за научните приноси; пълен списък на научните трудове; справка за изпълнение на минималните национални

изисквания и съответния доказателствен материал; справки за цитирания от Централна медицинска библиотека.

Представеният комплект документи е в съответствие с изискванията на Правилника за присъждане на академичната длъжност „доцент“ на НЦОЗА. Всички изискуеми документи са налични и подредени, което позволява лесен достъп и анализ.

Автобиографични данни на кандидата.

Милена Красимирова Ангелова-Владимирова е родена на 14 април 1969 г. През 1992 г. завършва МК към МУ-Пловдив като бакалавър-фармацевт. През 1997 г. се дипломира като магистър по социални дейности и специализация по административен мениджмънт във Великотърновския университет „Св. Св. Кирил и Методи“.

Професионалният път на М. Владимирова започва като фармацевт (1993-2005), като междувременно от 1997 до 2005 г. е координатор на няколко проекта в извънправителствения сектор. През 2003 г. завършва магистратура по публични финанси в УНСС. През 2006 г. работи в Столична община като старши експерт към зам.-кмет по здравеопазване, социални дейности, хора с увреждания. От 2007 до 2012 г. работи в Университетска болница-Лозенец като специалист „Маркетинг и Реклами“, експерт Обществени поръчки. През 2007 г. придобива специалност по икономика на здравеопазването във ФОЗ при МУ-София. От 2012 г. е главен експерт в отдел „Здравнополитически анализи“, дирекция „Функциониране на здравната система“ НЦОЗА.

През 2019 г. придобива образователната и научна степен „доктор“ по научната специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“. Към момента е главен асистент в отдел „Анализ на здравни политики и акредитационни процедури“ към дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите“.

Милена Владимирова повишава квалификацията си в редица курсове в страната и чужбина - основи на управлението (1992), здравен мениджмънт (1999), управление на проекти в здравеопазването и социалната сфера (2006), управление на европейски проекти в неправителствения сектор, организиран от ЕК за България и Румъния (2006); бенчмаркинг подходи и сравняване на болници (2010); планиране и управление на човешките ресурси в здравеопазването (2012); здравен мениджмънт-управление на болницата (2013) и др.

Преминала е краткосрочни обучения в чужбина: по социални политики в Малмъо, Швеция (2000); равнопоставеност на половете - Институт за социални изследвания-Хага, Нидерландия (2006); в Барселона, по линия на СЗО два курса: финансиране и

управление на здравеопазването и укрепване на здравната система с фокус профилактика на незаразните заболявания (2012).

Участва в реализирането на редица международни проекти: Мрежа на Европейския съюз за безопасност на пациента и качество на грижите, Съвместно действие PaSQ(European Union Network for Patient Safety and Quality of Care, PaSQ Joint Action); Съвместно действие „Планиране и прогнозиране на човешките ресурси в здравеопазването“, съфинансиран и подкрепян от Европейската комисия в рамките на Програмата за обществено здраве на Европейския съюз; Съвместно действие – цялостна стратегия за борба срещу рака - CANCON – European Guide for Quality Improvement in Comprehensive Cancer Control; Второ съвместно действие за оценка на здравните технологии (Second Joint Action on Health Technology Assessment –HTA); Управление на крехко здраве. Комплексен подход за насърчаване напредването на възрастта без увреждания. Инициатива ADVANTAGE; Съвместно действие (Joint action) на страните членки на ЕС; Проект SEPEN “Продължаващ диалог на всички заинтересовани страни; европейска мрежа от експерти по човешки ресурси в здравеопазването“; проект OASES и др.

Участва в организирането и координирането на международни и национални срещи, телеконференции и др.; в изготвяне на документи за Министерство на здравеопазването, НЦОЗА и други институции; участие в кръгли маси, научни форуми; изготвяне на становища и доклади по въпроси, свързани с общественото здраве и др.

Член е на мрежата NISPA see - Институт и обучителен център по публична администрация за Централна и Източна Европа, като ежегодно участва в срещите им с доклади и/или публикации. Член е на работната група по пациентска безопасност към ЕК; на Националната асоциация по здравна политика и мениджмънт, на УС на Демократичния съюз на жените; зам.-председател на Център за толерантност, култура, традиции за България, член на мрежата „Публични политики в здравеопазването“ (IPSA Research Committee Comparative Health Policy), както и на панел „Обществено здраве“ в NISPA и няколко още дружества у нас – на Съюза на учените в България, Българската асоциация по Обществено здраве, Европейската асоциация по обществено здраве и др.

Преценка на представените материали

Количествени показатели

Научните публикации на Милена Владимирова следват етапите в нейното професионално развитие. Общийят брой на научните публикации в реферирани и

нереферирани списания, извън свързаните с дисертационния труд, са 45, като в това число: автореферат за присъждане на ОНС „доктор“, 33 в български списания, останалите 6 – в чужди списания. Публикациите включват монография на кандидатката, отпечатан във вид на книга дисертационен труд и участие в 2 глави от колективна монография в България и една в чужбина.

Кандидатката има 5 участия в национални и международни форуми.

Общийт брой точки по показатели от А до Е е **912.50** (Таблица 1), при минимален изискуем брой за „доцент“ 400, съгласно Правилника на НЦОЗА. Наукометричните показатели на кандидата по конкурса надвишават значително изискуемите брой точки.

Таблица 1. Справка за събранныте точки по показатели съгласно минималните изисквания за длъжността доцент (400 т.)

Група от показатели	Изисквания на Правилника на НЦОЗА	Постигнати от кандидата
A Показател 1	50	50
Б Показател 2		
В Показател 3	100	100
В Показател 4		
Г Сума от показателите 5-9	200	592,50
Д Сума от показателите 10-12	50	140
Е Сума от показателите от 13 до края	-	80
Общо	400	912.50

Научните приноси на кандидатката са разпределени в следните области:

1. Здравни политики
2. Удовлетвореност на пациентите от проведено лечение
3. Човешки ресурси в здравеопазването
4. Обучение и образование
5. Здравна сигурност
6. Неравенства и социо-етични проблеми

Засиленият интерес на кандидатката към научно-изследователската дейност е провокиран от участието ѝ в международни семинари и дискусии по обществено здраве

и здравни политики след 2000 г. в Швеция, Нидерландия, Словакия (Братислава) и други страни. Постепенно интересът ѝ се насочва към здравния маркетинг и мениджмънт – здравно-осигурителни политики и модели; удовлетвореност на пациентите, проблеми на човешките ресурси, в рамките на модела „принципал-агент“ и в условията на несигурност на търсенето на здравни услуги, явлението „асиметрична информация“, водещо до поредица от недостатъци в здравния сектор, както в явлението „морален хазарт“, кълстерите в здравеопазването, здравната сигурност, безопасност на пациентите и др.

Принесите от настоящите научни трудове по направления са, както следват:

1. Здравни политики (1, 3, 4, 5, 7, 30, 34, 35, 36)

На фона на характеристиката на съвременните сложни системи на здравеопазването, в т.ч. българската, включващи управление, финансиране и предоставяне на здравни услуги са разкрити и описани обобщени политики и/или добри практики, насочени към подобряване на здравния статус и благополучие на населението:

- Публично-частно партньорство на примера на МБАЛ „Унихоспитал“ - Панагюрище, високо-технологична болница, която включва цикъла-съвременна диагностика, лечение, диспансер, профилактика с отворен достъп;
- Контрол на инфекциите чрез прилагане на основни превантивни интервенции. Процесът е национално регламентиран чрез законодателни стандарти и разпоредби, които са се превърнали в традиционни практики в България, една от първите страни в Европа, в която се провежда обучение по контрол на инфекциите. В резултат нашата страна подкрепя контрола на мерките, които целят ограничаване на вътреболнични инфекции и антимикробната резистентност;
- Направен е сравнителен анализ на здравните системи на някои европейски страни по отношение на здравно-осигурителните модели. Изведен като проблем е изградената стабилност, която води до недостатъчна гъвкавост и прилагане на инертни нормативно-бюрократични процедури, обслужващи често интереси на доставчиците на медицински услуги, за сметка на здравното благополучие на потребителите;
- Въведени и описани са понятия: „принципал-агент“, „асиметрична информация“, „морален хазарт“ - промяна в поведението на лекари и пациенти (предлагачи и търсещи лечение), наблюдавана и идентифицирана от практиките на

развитите страни, проявяваща се и в трансформираните към пазара източноевропейски страни.

2. Удовлетвореност на пациентите от проведено лечение (2, 12, 17, 18, 27, 28, 29, 38)

Извършено е теоретично изследване на пациентска удовлетвореност в международен аспект в последните четири десетилетия и са установени закономерности по отношения на детерминанти, подходи, методики и насоки за приложимост в болничното управление - принос с теоретичен и познавателен характер. Въз основа на анализ на методическите подходи е изтъкнато значението на разширяване и обогатяване на методите на изследване (не само анкетни проучвания), приложение на количествени и качествени методи. Дискутирана е възможността изследванията на пациентска удовлетвореност да участват и в какви граници при оценка на качеството на болничната дейност.

Пациентската удовлетвореност е разгледана като възможен маркетингов инструмент и очертава удовлетворения пациент като „агент на болничното заведение“, работещ за неговата добра репутация, което е с познавателен и научно-приложен принос. За първи път на вторичен анализ са подложени експресни проучвания на пациентската удовлетвореност, проведени по време на акредитация на болнични заведения, но досега неизползвани. Направен е сравнителен анализ с резултатите от специални емпирични проучвания и са показани възможности за усъвършенстване на методиките им и увеличаване на приложимостта им.

Изследвана е връзката пациент-болница в контекста на новите технологии. За първи път са анализирани чрез собствено разработена методика интернет-сайтове на 70 болници от различен вид в страната и са посочени възможности за усъвършенстване на връзката с пациентите, което има методичен и научно-приложен принос. За първи път са анализирани доклади от експертни комисии от акредитации на болници – в частта за пациентската удовлетвореност. Разгледана е удовлетвореността от хомеопатичното лечение въз основа на значителен емпиричен материал (глави от монография „Хомеопатичното лечение в България“).

3. Човешки ресурси в здравеопазването (22, 23, 24, 25, 26, 31)

Обобщена е информация от национални и международни проучвания, като са изтъкнати силните страни и предизвикателствата на човешките ресурси в

здравеопазването, което съвпада с новия прочит на документите на СЗО, ОИСР, ЕК. Отбелязан е постигнатият крехък напредък у нас по този широко дискутиран проблем.

Направен е анализ на международния опит по отношение на прогнозните модели и планирани методики на седем европейски страни, базирайки се на проект „Планиране и прогнозиране на работната сила в здравеопазването“ и последващи проектни инициативи по тази проблематика. Обсъден е въпросът за тенденциите на миграцията на медицинските специалисти у нас. Представени са т.н. "медицински пустини", места с трайна липса/недостиг на здравни кадри, поставен е въпросът за подобни изследвания у нас. Въведени са добавена стойност на планираните методологии на някои европейски страни, както и стартиралите прогнозни модели.

Подчертана е все по-нарастващата роля на Глобалния етичен код за международно набиране на здравен персонал, който до сега у нас не е обсъждан като изследователски и практически проблем. Извършен е подробен анализ на националните здравни стратегии, законодателни инициативи, както и анализ на изпълнение на мерките от страна на принципала (монография „Човешките ресурси в здравеопазването – политики и предизвикателства“).

4. Обучение и образование (11, 14, 32)

Поставени са дискусационни и нерешени въпроси за продължаващото обучение на някои медицински специалисти. Анализирани са промените в Наредбата за специализация и участието в проекта на Европейския социален фонд, въз основа който през 2018 г. е продължен проектът "Специализация в здравеопазването", в който могат да участват не само лекари и дентални лекари, но и медицински сестри и акушерки. Предложено е засилване на практическото обучение по превантивна медицина и доказана острата нужда от нови техники на преподаване.

5. Здравна сигурност (19, 37)

Понятието здравна сигурност се свързва не само с масовото разпространение на инфекциозни болести, но и с възможността за използване на патогенните микроорганизми като биологично оръжие. В 21-и век болестите се разглеждат не само с техните социални и икономически последици, но и с военни и външно-политически такива, нарушащи стабилността и сигурността на държавите. Поради това здравната сигурност или нейното разширение в общественото здравеопазване трябва да се разглежда като елемент на националната сигурност на страната, в съответствие с документите на СЗО (2001, 2007 г.).

6. Неравенства и социо-етични проблеми (16, 21, 33)

На фона на растящите неравенства в здравето както в Европа, така и в България са разгледани проблемите на достъп до грижи по отношение на крехкото здраве (старите хора), интегрирани здравни грижи, доброволчество, безопасност на пациентите, злоупотреба с алкохол и др.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представената научна продукция на кандидатката е тясно свързана с тематиката на отдела и дирекцията и е посветена на актуални проблеми, свързани със социалната медицина и здравния мениджмънт. Спектърът от интереси се простира от въпроси за удовлетвореност на пациентите, проблеми на човешките ресурси до здравни политики.

Оценявам положително цялостната научна, научно-приложна и публикационна дейност. Основание за тази оценка е актуалността на проблематиката, използваният съвременен методичен инструментариум, обемът на извършената изследователска работа, познаването на добrите международни практики.

Наукометричните показатели напълно отговарят на изискванията на ПРАС на НЦОЗА, ЗРАСРБ и Правилника към него.

Изложените по-горе съображения ми дават основание да гласувам положително и да препоръчам на уважаемото научно жури да присъди академичната длъжност „доцент“ на главен асистент Милена Красимирова Ангелова-Владимирова, дм, в област на висше образование 7. „Здравеопазване и спорт“ по професионално направление 7.1. „Медицина“ по научната специалност „Социална медицина и здравен мениджмънт“ за нуждите на отдел „Анализ на здравни политики и акредитационни процедури“ към дирекция „Промоция на здраве и превенция на болестите“.

11.05.2022 г.

Изготвил:

доц. д-р Галя Цолова, дм

